

**Έρευνα πεδίου για την Ποιότητα και τη χρήση του Ευρωπαϊκού
Πλαισίου Αναφοράς για τη Διασφάλιση Ποιότητας στην
Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EQAVET) στις χώρες
εταίρους του προγράμματος Q-Spirit**

**Συνοπτική έκθεση της μέσω συνεντεύξεων έρευνας των εταίρων
για τους δείκτες που χρησιμοποιούνται**

Παραδοτέο 1

Νοέμβριος 2016
K. Faurschou
R. Van de Winkel

Περιεχόμενα

Πρόλογος	3
Εισαγωγή	4
Αποτελέσματα	5
Ενότητα 1: Καλή ποιότητα εκπαίδευσης.....	5
Δείκτες για τη μέτρηση της ποιότητας	6
Ενότητα 2: EQAVET κριτήρια/περιγραφείς σε χρήση	6
Αποτελεσματική χρήση του κύκλου EQAVET	6
Ενότητα 3: Κύριες προκλήσεις αναφορικά με τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης.....	7
Κύριες προκλήσεις	7
Ενότητα 4: Καλή εκπαίδευση: η μέθοδος peer review (αξιολόγηση από συναδέλφους) ως μέθοδος εμπλοκής των εκπαιδευτών	7

Πρόλογος

Το έργο Erasmus+ «QSpirit - EQAVET στην Πράξη (EQAVET in Practice)» ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο 2015. Το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (European Quality Assurance Reference Framework for Vocational Education and Training, EQAVET) ως εργαλειοθήκη της ΕΕ, στοχεύει στην αύξηση της διαφάνειας και της συνοχής των παρόχων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ) σε όλη την Ευρώπη. Παρέχει ένα κοινό πλαίσιο αναφοράς για όλους τους παρόχους ΕΕΚ σε εθνικό επίπεδο ώστε να βελτιώσουν, να παρακολουθήσουν και να αξιολογήσουν τις πολιτικές και πρακτικές που χρησιμοποιούν για τη διασφάλιση της ποιότητας. Οι κύριες δυσκολίες οι οποίες αντιμετωπίζουν πολλοί πάροχοι ΕΕΚ είναι η κατανόηση των κριτηρίων και των δεικτών του EQAVET και ο συσχετισμός τους με τον οργανισμό τους. Επομένως, χρειάζονται επιπλέον ενέργειες ώστε οι πάροχοι ΕΕΚ να κατανοήσουν τη χρήση του και αυτό είναι το πεδίο δράσης του έργου EQAVET in Practice: Η ανάπτυξη κατευθυντήριων οδηγιών για την ερμηνεία των κριτηρίων του EQAVET από εθνικό πλαίσιο σε επίπεδο του παρόχου.

Προκειμένου να αναπτυχθούν οι κατευθυντήριες οδηγίες κατέστη αναγκαία η διεξαγωγή αυτής της έρευνας σχετικά με την τρέχουσα χρήση του EQAVET και των σχετικών δεικτών. Επιπλέον, οι κατευθυντήριες οδηγίες θα σχετίζονται με τρεις καλές πρακτικές της ΕΕ, οι οποίες έχουν ήδη αναπτυχθεί και δοκιμαστεί σε προηγούμενα Ευρωπαϊκά έργα:

- Peer review: Ανασκόπηση από ομότιμους
- CQAF VET model: Μοντέλο ανάπτυξης ενός κοινού πλαισίου για τη διασφάλιση της ποιότητας (CQAF) στην ΕΕΚ
- Οδηγίες για την εφαρμογή των EQAVET στην πολιτική διασφάλισης της ποιότητας σε εθνικό επίπεδο.

Ο στόχος της παρούσας έρευνας ήταν η επισκόπηση της χρήσης των υφιστάμενων περιγραφών και δεικτών για τη διασφάλιση της ποιότητας σε επίπεδο παρόχων ΕΕΚ στις συμμετέχουσες στο έργο χώρες, καθώς επίσης και των βασικών χαρακτηριστικών και της χρηστικότητας των επιλεγμένων καλών πρακτικών. Επιπρόσθετα, η έρευνα απευθυνόταν σε ειδικούς και προσωπικό που είναι υπεύθυνο για την πολιτική διασφάλισης ποιότητας των οργανισμών, καθώς και σε εκπαιδευτές/τριες που συμμετέχουν στην πολιτική διασφάλισης ποιότητας καθώς οι κατευθυντήριες οδηγίες θα αφορούν σε αυτές τις ομάδες-στόχους.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στις συμμετέχουσες στο έργο χώρες από τους αντίστοιχους εταίρους: Ελλάδα (Εκπαιδευτικός Οργανισμός Δήμητρα), Ιταλία (EFFEBI Association και Ufficio Scolastico Regionale per il Veneto), Ισπανία (IES Hermanos) και Σουηδία (Folkuniversitetet Ουψάλα) κατά την περίοδο Φεβρουάριος - Ιούνιος 2016. Αναπτύχθηκε σχετική μεθοδολογία για τα βήματα της έρευνας, καθώς και την επεξεργασία των δεδομένων. Αυτό το έγγραφο αποτελεί την συνοπτική περίληψη της συγκριτικής έκθεσης της έρευνας. Περισσότερες πληροφορίες δίνονται στην έκθεση της κάθε χώρας.

Εισαγωγή

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω είτε ατομικών είτε ομαδικών συνεντεύξεων. Θεματικά η έρευνα αφορούσε στην καταγραφή πληροφοριών βάσει των περιγραφέντων και δεικτών που χρησιμοποιούνται από κάθε οργανισμό για την διασφάλιση της ποιότητας. Το ερωτηματολόγιο κάλυπτε τα παρακάτω θέματα:

- Καταγραφή της έννοιας «καλή ποιότητα στην εκπαίδευση» και των συνθηκών της (τι χρειάζεται να ληφθεί υπόψη;)
- Καταγραφή της τρέχουσας χρήσης του EQAVET (κύκλος PDCA) / εμπόδια
- Καταγραφή των κύριων δεικτών που χρησιμοποιούνται για τη διασφάλιση ενός καλού μαθησιακού αποτελέσματος (το EQAVET και η σχέση του με τις θεματικές ενότητες και τους δείκτες του μοντέλου CQAF VET)
- Μεθοδολογία peer review ως μέσω βελτίωσης της διασφάλισης ποιότητας σε έναν οργανισμό EEK / εμπόδια στη χρήση της

Για την έρευνα απαιτούνταν 15-30 συμμετέχοντες από παρόχους EEK ανά χώρα εταίρο. Η μέση διάρκεια μιας προσωπικής ή τηλεφωνικής συνέντευξης ήταν περίπου 45 λεπτά. Οι απαντήσεις καταχωρήθηκαν σε βάση δεδομένων προκειμένου να εξασφαλιστεί η ανωνυμία κατά την επεξεργασία των δεδομένων.

Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, χρησιμοποιήθηκαν δυο διαφορετικοί ορισμοί για την «καλή ποιότητα στην εκπαίδευση». Ο πρώτος ορισμός είναι αυτός που έδωσαν οι συνεντευξιζόμενοι. Ο ορισμός αυτός χρησιμοποιήθηκε για να βοηθήσει τους συνεντευξιζόμενους να μιλήσουν για τις εμπειρίες και τις αντιλήψεις τους σχετικά με την ποιότητα στην εκπαίδευση.

Ο δεύτερος ορισμός είναι ο ορισμός που χρησιμοποιείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με τη διασφάλιση της ποιότητας στην εκπαίδευση: «Η ποιότητα κάθε εκπαιδευτικού οργανισμού εξαρτάται από την ικανότητα να επιτευχθούν οι στόχοι που έχει θέσει». Ο ορισμός αυτός χρησιμοποιήθηκε προκειμένου να γίνει μια εστιασμένη συζήτηση στην Ευρωπαϊκή προοπτική για τους διάφορους δείκτες και τα κριτήρια του EQAVET.

Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται σε διαφορετικές θεματικές ενότητες. Η Ενότητα 1 αφορά στα αποτελέσματα για την καλή ποιότητα της εκπαίδευσης. Η Ενότητα 2 αναφέρεται στο EQAVET και τον κύκλο του EQAVET για βελτίωση, η Ενότητα 3 περιγράφει τα αποτελέσματα των βασικών προκλήσεων για τη βελτίωση της εκπαίδευσης, η Ενότητα 4 στην ενδεχόμενη χρήση της μεθοδολογίας Peer Review για την ποιότητα στην εκπαίδευση.

Ενότητα 1: Καλή ποιότητα εκπαίδευσης

Η επικρατούσα άποψη είναι ότι η ποιότητα στην εκπαίδευση είναι μια έννοια που εξελίσσεται ραγδαία με την πάροδο του χρόνου, αλλά έχει διαφορετική σημασία ανάλογα με τον οργανισμό, τους τομείς εκπαίδευσης και τους εμπλεκόμενους στο εκπαιδευτικό σύστημα – εκπαιδευόμενους/ες, εκπαιδευτές/τριες, φορείς χάραξης πολιτικής, επιχειρηματική κοινότητα κ.λπ.

Ωστόσο, η ανατροφοδότηση έδειξε ότι εκτός από διαφορές υπάρχουν πολλές ομοιότητες μεταξύ των απαντήσεων των συνεντευξιαζόμενων. Τα βασικά κοινά στοιχεία σχετικά με την ποιότητα συνοψίζονται παρακάτω:

- Απασχολησιμότητα ή πιο γενικά η επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων. Σε όλες τις χώρες τα ενδιαφερόμενα μέρη φαίνεται να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο τόσο στον καθορισμό όσο και την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων.
- Ένα πρόγραμμα σπουδών που επικαιροποιείται περιοδικά σύμφωνα με τις παραπάνω απαιτήσεις
- Συνεργασία μεταξύ των παρόχων ΕΕΚ και της αγοράς εργασίας
- Ικανοί εκπαιδευόμενοι με δεξιότητες και ικανότητες που απαιτούνται από την κοινωνία και την αγορά εργασίας, ικανοποιημένοι εκπαιδευόμενοι
- Οργάνωση του κατάλληλου εκπαιδευτικού περιβάλλοντος ώστε να είναι ικανό να παρέχει καλή εκπαίδευση που σημαίνει όχι μόνο καλό εκπαιδευτικό υλικό και εξοπλισμένη αίθουσα διδασκαλίας, αλλά, το πιο σημαντικό ενημερωμένους/ες και με υψηλά κίνητρα εκπαιδευτές/τριες.

Παροχή καλής ποιότητας εκπαίδευσης

Για την παροχή καλής ποιότητας εκπαίδευσης, οι ερωτηθέντες στις διάφορες χώρες συμφωνούν στα παρακάτω:

- Επίτευξη συνεχούς αναθεώρησης και αξιολόγησης με συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων
- Επίτευξη διαρκούς επικαιροποίησης και προσαρμογή στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας που σημαίνει επίσης διευθέτηση μιας διαδικασίας μέσω της οποίας θα συλλέγονται πληροφορίες για την εκπαίδευση με εύκολο τρόπο
- Δημιουργία μίας κουλτούρας ποιότητας σε όλο τον εκπαιδευτικό οργανισμό που θα εμπλέκει τους εκπαιδευτές/τριες και το εκπαιδευτικό προσωπικό στην διαδικασία αναθεώρησης και συνεχούς βελτίωσης τόσο του εκπαιδευτικού υλικού όσο και των διδακτικών προσεγγίσεων
- Η ηγεσία να διευκολύνει τη δημιουργία μίας κουλτούρας ποιότητας
- Δημιουργία ενός μαθησιακού περιβάλλοντος που σχετίζεται με το πραγματικό επαγγελματικό περιβάλλον
- Έμφαση στα μαθησιακά αποτελέσματα με μετρήσιμους δείκτες
- Επίτευξη πιο εξατομικευμένων εκπαιδευτικών διαδρομών

Δείκτες για τη μέτρηση της ποιότητας

Οι παρακάτω δείκτες (Στήλη 1) έχουν αναφερθεί σε όλες τις χώρες εταίρους ως δείκτες μέτρησης της καλής ποιότητας στην εκπαίδευση

Οι πιο συχνά αναφερόμενοι δείκτες στην Ελλάδα, την Ιταλία, την Ισπανία και τη Σουηδία	Συσχετίσεις με το δείκτη EQAVET
Ικανοποίηση εκπαιδευομένων	Q5
Ικανοποίηση εκπαιδευομένων εκπαίδευσης με βάση την εργασία (work-based learning, WBL)	Q6
Πρώθηση / Ποσοστό ολοκλήρωσης	Q4
Ικανότητα εκπαιδευτών/τριών	Q2
Απασχολησιμότητα, ενδιαφέρον εργοδοτών	Q7
Αναγνώριση προσόντων στην αγορά εργασίας	Q9
Συμμετοχή ευάλωτων κοινωνικών ομάδων	Q8

Ο πίνακας δείχνει τη συσχέτιση μεταξύ των δεικτών που επισημάνθηκαν κατά την έρευνα και των δεικτών του EQAVET (Στήλη 2). Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι περισσότερες χώρες ΔΕΝ αναφέρουν τους δείκτες του EQAVET παρά το γεγονός ότι μερικοί δείκτες που χρησιμοποιούνται από τους παρόχους ΕΕΚ είναι όμοιοι με αυτούς του EQAVET. Αυτό αποδεικνύει ότι η γνώση και η χρήση των δεικτών του EQAVET είναι περιορισμένη σε επίπεδο παρόχων στις περισσότερες χώρες.

Ενότητα 2: EQAVET κριτήρια/περιγραφείς σε χρήση

Αυτή η ενότητα καλύπτει τις απαντήσεις δυο πτυχών του EQAVET: τη χρήση και την ολοκλήρωση ενός κύκλου συνεχών βελτιώσεων κατά την οργάνωση δραστηριοτήτων βελτίωσης της ποιότητας εκπαίδευσης, καθώς και τη χρήση των ποιοτικών κριτηρίων και των περιγραφέων του EQAVET στα διαφορετικά στάδια του κύκλου βελτίωσης.

Αποτελεσματική χρήση του κύκλου EQAVET

Στις χώρες εταίρους, η προσοχή για τη συνεχή βελτίωση του κύκλου του EQAVET θεωρείται ότι είναι μείζονος σημασίας, ωστόσο προκύπτει ένα "απλά επαρκές" βαθμολογία για την πραγματική χρήση του. Υπάρχουν πολλά περιθώρια βελτίωσης σε αυτόν τον τομέα. Οι εταίροι αναφέρονται στα εμπόδια κατά τη χρήση του που προκαλούνται από διαφορές στους ελέγχους που προέρχονται λόγω των διαφορετικών μοντέλων ποιότητας, τις διαφορετικές απαιτήσεις που προέρχονται από τα εθνικά συμβούλια ή αρμόδιους φορείς, τη σχετική γραφειοκρατία καθώς και την έλλειψη κουλτούρας ποιότητας που είναι απαραίτητη για την προώθηση της συνεχούς βελτίωσης της εκπαίδευσης.

Χρήση των ποιοτικών κριτηρίων/ περιγραφέων του EQAVET

Σε επίπεδο περιγραφέων, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το EQAVET χρειάζεται περισσότερη προώθηση, επεξήγηση και υποστήριξη για την βελτίωση της εφαρμογής του. Ο περιγραφέας που θεωρείται πιο ελκυστικός από τους ερωτηθέντες ήταν η εκπαίδευση των εκπαιδευτών. Υποδεικνύεται ότι κάποιοι περιγραφείς του EQAVET δεν περιλαμβάνονται στα πλαίσια διασφάλισης ποιότητας που χρησιμοποιούν διάφοροι από τους παρόχους και αντίστροφα το EQAVET δεν περιλαμβάνει περιγραφείς (επάρκεια εξοπλισμού, ανατροφοδότηση από τους εκπαιδευόμενους/ες, ποιότητα πληροφοριών και καθοδήγησης κ.α.).

Ενότητα 3: Κύριες προκλήσεις αναφορικά με τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης

Κύριες προκλήσεις

Οι παρακάτω προκλήσεις που αφορούν στην βελτίωση της ποιότητας στην εκπαίδευση έχουν δοθεί σαν απάντηση στις περισσότερες χώρες εταίρους:

- Επίτευξη συνεργασίας με επιχειρήσεις για την πρακτική εξάσκηση
- Πραγματοποίηση πρακτικής άσκησης (εντοπισμός των κενών όσον αφορά στις δεξιότητες)
- Βελτίωση της καθοδήγησης των εκπαιδευομένων
- Αντίληψη και επίγνωση των πλεονεκτημάτων της εργασίας με ποιότητα
- Επιλογή μεθόδων αξιολόγησης και δεικτών ποιότητας (απλών στο συλλογισμό)_
- Δημιουργία ξεκάθαρων στόχων και χρήση μίας κοινά αποδεκτής μεθοδολογίας
- Δυσκολία σύγκρισης και ανάπτυξης κοινών μεθόδων εργασίας (μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών, εντός του οργανισμού)
- Εφαρμογή κριτηρίων ποιότητας στην απόδοση των εκπαιδευτών/τριών
- Μάθηση από τις αποτυχίες και τις καλές πρακτικές των εκπαιδευτών/τριών
- Φόρτος εργασίας εκπαιδευτών/τριών και δια βίου επαγγελματική μάθηση

Σε όλες τις χώρες, ο επαγγελματισμός και η εμπλοκή των εκπαιδευτών/τριών αποτελούν κύριους παράγοντες για το σχεδιασμό και την υλοποίηση συστημάτων διαχείρισης ποιότητας στην ΕΕΚ.

Ενότητα 4: Καλή εκπαίδευση: peer review ως εργαλείο που συμβάλει στην αντίληψη της ποιότητας

Οι απόψεις των συνεντευξιζόμενων διαφέρουν από χώρα σε χώρα σχετικά με τη χρήση ενός εργαλείου που συμβάλει στη δημιουργία αντίληψης ποιότητας.

Οι ερωτηθέντες υπέδειξαν ότι κανένας πάροχος στην Ελλάδα δεν χρησιμοποιεί τη μέθοδο peer review παρόλο που φάνηκαν πολύ ενθουσιώδεις για τη χρησιμότητά της. Η πλειοψηφία θεωρεί αυτήν τη μέθοδο μόνο ως ένα τρόπο αξιολόγησης των εκπαιδευτών/τριών και όχι όλου του οργανισμού. Το κύριο πλεονέκτημα τέτοιων διαδικασιών αυτο-αξιολόγησης είναι η ενδυνάμωση του επαγγελματισμού όλων των εμπλεκόμενων εκπαιδευτών/τριών. Κάποιοι από τους πάροχους ΕΕΚ στην Ελλάδα πιστεύουν ότι αυτή η μέθοδος είναι πιο απειλητική από άλλες διαδικασίες, καθώς δίνει τη δυνατότητα σε ανταγωνιστές να μάθουν ευαίσθητα δεδομένα για τον οργανισμό. Δεν έδωσαν σημασία στην έννοια του «ομοτίμου (peer)» στην ανασκόπηση πιστεύοντας ότι ένας επίσημος φορέας θα ήταν πιο κατάλληλος.

Οι Ιταλοί ερωτηθέντες πιστεύουν ότι το peer review είναι ένα τέλειο εργαλείο, καθώς ο αξιολογητής είναι «εξωτερικός» αλλά όχι «άσχετος» με την ΕΕΚ. Η μέθοδος θεωρείται φιλική και με προληπτικό χαρακτήρα, συνεισφέρει στη διάδοση, επίγνωση και κοινοποίηση της κουλτούρας ποιότητας δημιουργώντας εμπλοκή και συμμετοχικότητα. Η δύναμη του peer review σύμφωνα με τους Ιταλούς ερωτηθέντες είναι: η μείωση του κινδύνου αυτοαναφοράς. Η απόκτηση πλεονεκτήματος από την εξωτερική συμβολή προκειμένου να εντοπιστούν

Συνοπτική έκθεση αναφοράς των ευρημάτων της εθνικής έρευνας, Νοέμβριος 2016

πραγματικές αδυναμίες, τις οποίες συχνά δεν εντοπίζουν όσοι εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία σε καθημερινή βάση.

Μία ερώτηση στην Ισπανία αφορούσε στους τρόπους με τους οποίους οι εκπαιδευτές/τριες θα κατανοήσουν τη σημασία της αυτο-αξιολόγησης. Οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι είναι σημαντικό να προωθείται η αυτο-αξιολόγηση με θετικό τρόπο ως βοήθεια στην κοινή προσπάθεια διαρκούς βελτίωσης της εκπαίδευσης, ως πλεονέκτημα τόσο για τους/ις εκπαιδευόμενους/ες όσο και τους/ις εκπαιδευτές/τριες. Αυτό απαιτεί καλή επικοινωνία με τη διοίκηση προκειμένου να εμπλακεί όλο το προσωπικό και να αφομοιωθεί σε ένα ευρύτερο πλαίσιο το σύστημα ποιότητας. Άλλοι ερωτηθέντες από την Ισπανία τόνισαν ότι τα συστήματα ποιότητας δεν πρέπει να οδηγούν σε επιπλέον φόρτο εργασίας και η εισαγωγή τους θα πρέπει να έχει αντίκτυπο στη διδασκαλία. Ακόμα άλλοι δεν βλέπουν κάποιο όφελος από τη διασφάλιση ποιότητας.

Σε όλες τις χώρες, ο επαγγελματισμός και η εμπλοκή των εκπαιδευτών/τριών αποτελούν τους κύριους παράγοντες για το σχεδιασμό και την υλοποίηση συστημάτων διαχείρισης ποιότητας στην ΕΕΚ.

Οι ερωτηθέντες αντιλήφθηκαν ότι η ικανότητα ανταπόκρισης στην ίδια τη διδασκαλία τους, η κριτική εξέταση των χρησιμοποιούμενων μεθόδων και η αναζήτηση εναλλακτικών μορφών διδασκαλίας θα βελτιώσουν την ποιότητα της εκπαίδευσης. Η δημιουργία μιας αυξημένη «επίγνωσης της ποιότητας» μπορεί να είναι μεγίστης σημασίας για τη βελτίωση της ποιότητας στην εκπαίδευση. Ένας κύριος τρόπος για να επιτευχθεί αυτό είναι η συστηματική αυτο-αξιολόγηση της διδασκαλίας και των αποτελεσμάτων της.